

FAZLI ERTEKİN VE MEZAR TAŞLARINA ŞİİR YAZAN SİVASLI DİĞER ŞAİRLER

Fazlı Ertekin and the Other Poets of Epitaphs from Sivas

Müjgân ÜÇER

ÖZET

Bu çalışmada kendi mezar taşına şiirleri yazılan Sivaslı şairler hakkında bilgi verilmiştir. Bunlardan Fazlı Ertekin geniş tutulmuş, Ömer İhya, Ahmet Rindi, M. Mesut Hocaoğlu, Feyzullah Demiray üzerinde durularak mezar taşı şiirleri örneklendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler

Mezar kitabeleri, Sivaslı şairler, Fazlı Ertekin, Ömer İhya, Ahmet Rindi, M. Mesut Hocaoğlu, Feyzullah Demiray

ABSTRACT

This study is about the poets from Sivas whose poems are written on their gravestones. In this study some information is given about from Sivas poet own poem for graves-stone. Among them, Fazlı Ertekin is cited in detail and brief information is given about Ömer İhya, Ahmet Rindi, M. Mesut Hocaoğlu, Feyzullah Demiray with their gravestone poems.

Key Words

Epitaph/Gravestone Poems, Poets from Sivas, Fazlı Ertekin, Ömer İhya, Ahmet Rindi, M. Mesut Hocaoğlu, Feyzullah Demiray.

Mezarlıklar ve gömme gelenekleri sosyo-kültürel incelemelerde sosyal bilimcilere önemli bilgiler vermektedir. Çünkü bir kültürün en muhafazakâr ve sert yanını doğum, evlilik ve ölüm gibi geleneksel değerlerinde görürüz.

Müslüman-Türk ölüm geleneklerinin önemli bir kısmını oluşturan mezar kitabeleri belli dönemler içerisinde toplum vicdanının ve kolektif şuurun ölüm karşısındaki tavrını ortaya koyar. Kitabelere işlenen metinler, şiir parçaları ve ölçülü sözler, ahiretten çok dünyayı ve hayatı algılama biçimiyle ilgilidir. Mezar taşlarında amaç ölen kişiyi hayattakilere tanıtmak ve merhumun ruhuna bir Fatiha okutmak olduğu için mezarların yola bakan tarafları süslü ve dikkat çekicidir. Mezar taşı kitabeleri, anlam çağrışımları ile ölümün bir yokluk değil kaçınılmaz bir gerçek, dünya hayatının geçici, baki olanın ise yaradan olduğu vur-

gusunu işler. Kapsamlı bir sosyo-kültürel çalışmanın konusu olabilecek bu gelenek çerçevesinde, geride kalanlar için ölümden ibret alarak hayatlarını nasıl şekillendirmeleri yönünde nasihatte bulunulduğu gibi ölenin kendi kimlik ve kişilik özellikleri ile dua beklentisini de içerir.

Bu yazıda, mezar kitabeleri geleneğinde kendi mezar taşına şiir yazmış olan Sivaslı şairlerden Fazlı Ertekin ağırlıklı olarak ele alındıktan sonra Ömer İhya Efendi, Ahmet Rindi, M. Mesut Hocaoğlu ve Fazlı Demiray üzerinde durulacaktır.

Fazlı Ertekin (1911-1977):

Sivas'ın eski ailelerinden Deli Reşi-toğulları'ndan Dr. Osman Nuri Bey'in oğludur. Dr. Osman Nuri Bey, 1903 yılında İstanbul'da Gülhane Askeri Tıbbiyesi'nden mezun olunca, stajını göz servisinde tamamlamış ve 1904 yılında çek-

miş olduğu kura ile Bağdat'ta 6. Ordu, 44. Alay 2. Tabur tabibi olarak göreve başlamıştır. 1906 yılında Bağdat Genel Valisi olan Mustafa Sabri Paşa'nın kızı Fatma hanımla evlenmiş olan Dr. Osman Nuri Bey'in bu evlilikten Hatice Fitnat, Hamdi Yılmaz, Abdülhâlik Fazlı, Asaf ve Ömer Faruk adlı çocukları dünyaya gelmiştir.

Şair bir babanın oğlu olarak 1911 yılında Bağdat'ta doğan Abdülhâlik Fazlı'nın çocukluğu, diğer kardeşleri gibi savaş yıllarının sıkıntıları içinde geçmiştir. Babası Dr. Osman Nuri Bey, Trablusgarp arkasından da Balkan Savaşı'nda görev yapmış tekrar Bağdat, İran ve Basra'daki görevlerinden sonra Nusaybin, Konya ve Amasya'da askeri hekim olarak çalışmıştır. Dr. Osman Nuri Bey kendi çocuklarına çok iyi eğitim verdiği gibi, ihtiyaç içinde olan iki küçük çocuğu da okutarak onların da yetişmesini sağlamıştır. (Akkaya 1982, 10)

Soyadı kanunuyla 'Ertekin' soyadını alan Fazlı Bey, Sivas Lisesi'ni bitirdikten sonra ağabeyi Hamdi Yılmaz gibi hukukçu olmak istediği için İstanbul Hukuk Fakültesi'ne girerek buradan 1935 yılında mezun olmuştur. 1946 yılına kadar yurdun çeşitli yerlerinde hâkim ve savcılık yapan Fazlı Ertekin, bu tarihten sonra serbest avukatlık yapmış, 1954 yılında milletvekili olmuş, 1963 yılından 1977 Şubatında vefatına kadar Kadıköy 2. Noteri olarak görev yapmıştır.

Siyasi mücadele yıllarında günlük gazetelerde çeşitli konularda yazılar yazmış olan Fazlı Ertekin, başta şiir olmak üzere musiki ve edebiyata karşı ilgisi sebebiyle daha çok bu sahaya yönelmiş ve kitaplaşan şiirler yazmıştır. Yayınlanmış sırasına göre şiir kitaplarının adları şöyledir:

Öyle Bir Ömür ki 1957
İki Günlük Dünyada 1965
Unutturma Bana Seni 1970
Nasıl Kalmaz İzleri 1973
Bir Teselli Aradım 1976
İçten ve samimi bir üslupla kaleme

aldığı şiirlerinde dünyanın faniliği üzerinde duran Fazlı Ertekin, geçip giden hayat mücadelesi için, "bazen bir nehir gibi sessizce akıp gitti" diyerek insan hayatında, acıların ve kederlerin mutluluklardan daha fazla olduğunu dile getirir. İnsanın bu geçicilik duygusunu idrak ederek yaratana kulluk etmesi gerektiğini, çünkü bunun insana en çok yaraşan bir duruş olduğunu söyler:

*Türlü azık verdin övdün yarattın
Ululuk sırrından belgeler kattın
Doğruyu eğriyi yolu anlattın
Yüce Tanrı'm bize kulluk yaraşır*

Fazlı Ertekin, ağabeyi hakim Hamdi Ertekin'e ithaf ettiği *Öyle Bir Ömür ki* adlı şiir kitabında ağabeyinin vefatı dolayısıyla duyduğu derin kederini, "Sensiz yaşamak da neye yararmış" şeklinde dile getirir

Yetiştirdiği muhit ve almış olduğu eğitim sebebiyle Arapça ve Farsça'ya aşina olan Fazlı Ertekin, kendi ifadesiyle şiirlerini, "içine nasıl doğduysa öyle" yazmış, şiiri daha ziyade his, hayal, sevgi ve ilham olarak nitelemiştir. Dile getirilen duyguların samimi ve yürekten olmasını isterken gönlünün hürriyetini her şeyin üzerinde tuttuğunu, onun kayıt altına alınmasından kaçındığını ifade etmiştir. Var oluşun temelinde sevgiyi gördüğünü, bu duygunun her şeyi, herkesi kucaklamasını arzu ettiğini söylerken; 'sevgisiz gönüllerde pınarların buz tuttuğu'nu anlatmıştır.. İnsanlık demek, sevmek ve sevilme derken o da Yunus gibi, "sevelim sevilelim" diyenlerden olmuştur. Şairimiz, "Sen bir Sevgisin" adlı şiirinin bir bölümünde şöyle seslenmişti:

.....
*Göreceksin ki sen bir sevgisin
Bütün güzellikleri bir yana bırakarak
Önce kendini sev sonra seni seveni
Sevgi çiçeği açmayan gönül bahçesinde
Kuru dikenler, kuru yapraklar barınır ancak*
.....

Değerli halkbilimcilerimizden Vehbi Cem Aşkun, hemşehrisi ve okul yıllarından arkadaşı olan Fazlı Ertekin'i;

“Ben bir hüznün şairiyim” derdi. O, hüznün yanında aşkı, aşkın içinde hasreti ve vuslatı iç içe duymuştu.” şeklinde deşerlendirir.

Prof. Dr. Ali Nihat Tarlan da Fazlı Ertekin’in şiirleriyle ilgili düşüncelerini şöyle belirtmiştir:

“Şiirlerinde aşk daima için için tüten bir buhurdan, tasavvuf da ince bir duman halinde yükselip râyahasını yaymakta... Ya kelimeler?... Millî hayatımızla yaşayan hazine... Asırların macerasını, en ince duyguların çırpanan dalgalarını taşıyor. Samimi bir sanatkar, kelimeyi aramaz, kelime gelir onu bulur.” diyeerek şaire yazdığı bir mektubunda; *Izdırap şiirleri hayatın öz malıdır. Her gönlde onun için için inleyen telleri vardır. Üstad, mızrabı o tellere dokundukça gönlde kıyametler kopar. O mukaddes teller bende de vardır. Tanbur gibi değil, kanun gibi baştanbaşa o tellerle mücehhezim*” derken Fazlı Ertekin’in mısraları ile kendi gönlünde bir akrabalık görmektedir. (Akkaya, 1982, 8)

Fazlı Ertekin, son şiirlerinde ölümü daha yakından hissetmiş, “bir teselli aramış ve iz bırakmak” arzusunda olduğunu sık sık dile getirmiştir. “Dünya ve Ahiret” adlı şiirinde:

*Belli olmaz neresi ahiret mekânımız
Nerede kılınacak cenaze namazımız
Nihayet bir faniyiz dünyada misafiriz
Yüce Hakk’a taparız haddimizi biliriz
İçimde öyle hisler var ki anlatamam
Kılacak namazımı acep nasıl bir imam?
Yıllar bir bir geçiyor ilerledi yaşamız*

Düşünceler içinde bocalıyor başımız
Kader kısmet ne ise bir gün gelecek başa
Birkaç mısram var yazılsın onlar taşta
Tereddütler içinde zamanı bekliyorum
Ak günler kara günler ne olacak diyorum
Yaşamak bir haktır ancak menzile kadar
Kalbimi sevgi sarar, ruhumu hicran sarar
Neden niçin bu günler karamsarım bilemem
Hayat öyle bir yük ki anlatıp söyleyemem

*Gidenler unutulur, gelenler umut dolu
Elimde bir şey yok ki şaşırışım yolumu*

*Bir hatıra ve bir iz bırakabildimse eğer
Demek ki yaşayacak içimdeki sevgiler
Dünyada ahirette hazırım ben hesaba
Hükümünü Hak verecek razıyım kitaba da*

1977 yılı Şubat ayında, İstanbul’da maddî âlemden göçen Fazlı Ertekin’in bu şiirinde “birkaç mısram var yazılsın onlar taşta” şeklinde belirttiği arzusu yerine getirilerek şu dörtlüğü mezar taşına yazılmıştır:

*Sevabımla günahımla gör beni
Bir var ettin bir yok ettin neyleyim
Yüce Tanrı’m toprak ettin bu teni
Dilim yok ki hikmetini söyleyim*

Fazlı Ertekin gibi kendi mezar taşlarına şiir yazan diğer Sivaslı şairler şunlardır:

Ömer İhya (1876–1909)

Sivas’ın kadim ailelerinden Râhatogulları/Mütevelliler ailesine mensup olan Ömer İhya, devrinde ihmale uğramış talihsiz bir şairdir. Babasının görevi sebebiyle Tokat’ta doğan ve öğrenimini burada tamamlayan İhya, medreseden sonra icâzet almış, hafız olmuş, öğrencilik yıllarından beri İstanbul’un en iyi mecmualarında şiirleri çıkmıştır. İmtihanla Sivas Askeri Rüşdiyesi’ne hoca olmuş, Sivas Valisi Reşit Akif Paşa (1862–1920)’nın teveccühlerini kazanmış, hocalığının yanında, Bidayet ve İstinaf mahkemelerine aza tayin edilmiştir. Reşit Akif Paşa’nın İstanbul’a tayininden sonra İhya da ailesiyle birlikte İstanbul’a yerleşmiş ve Paşanın tavsiyesiyle hocalık görevine başlamıştı. Reşit Akif Paşa’nın istifa etmesi sonucunda geçim sıkıntısına düşen şair Ömer İhya, geçirdiği bir cinnet sonucunda intihar etmiştir. (Polat, 1995) Edirnekapı Kabristanı’nda bulunan mezar taşında ölümünden bir hafta önce söylediği şu beyit yazılmıştır:

Zaruret hiç kalır bin türlü kahriyyat ile bitim

Ne Hakk’ı lâkin aldattım ne bir zî-ruhu incitim

Şeyh Ahmet Rindi (1908–1960)

Ünlü mutasavvıf ve şair Şemseddin Sivasî'nin ahfadındandır. Asıl adı Ahmet Güneren olan Şeyh Ahmet Rindi, çeşitli memuriyetlerden sonra eşinin vefatı üzerine İstanbul'a gitmiş ve Kapalıçarşı'da seyyar elbisecilik yapmıştır. Şiirlerinde 'Rindi' ve 'Karaşemis' mahlaslarını kullanmış olup mutasavvıf, rind ve aşkla yoğrulmuş bir şairdir. Halk şiiri ve tasavvuf içerikli çok güçlü şiirleri olmasına rağmen yeterince tanınmamış bir kişilik olan Ahmet Rindi'nin şiirleri, ölümünden sonra oğlu Ali Kasım Karaşemis tarafından 1966 yılında İstanbul'da *Son İkrâm* adıyla kitap halinde yayınlanmıştır. Şairin kitabında da yer alan; "Mezar Taşım İçin" şeklindeki beyti mezar kitabesine yazılmıştır:

Küsüp dünyaya kahr-ı firkat-i cânâna huncımdan

Bulup cânânı canda yerlere geçtim utancım-dan

M. Mesut Hocaoğlu (1904–1976)

Zara'lı müftü ve müderris Ömer Lütfü Efendi'nin torunudur. Zara'da doğmuş olan Mesut Hocaoğlu, babası Hacı İbrahim Efendi gibi Posta İdaresine intisap etmiş ve buradan emekli olmuştur. Dostları ve yakınları tarafından çok sevilen M. Mesut Hocaoğlu çok okuyan ve kalbi Allah aşkı ve maneviyatla dolu, tasavvufu çok seven bir kişiliktir. (Üçer 1993) Emekli olduktan sonra şiir yazmaya daha çok yönelmiş, mezarlıkları dolaştığında kabirlerdeki şiirler ve Fâtiha istekleri onu çok etkilediği için mezar taşları için şiirler yazdığını ifade etmiştir. Kendi deyişiyle "ağlayan ve vîsâle bel bağlayan" Hocaoğlu, "ölüm denen vuslat değildir irak" mısramında da belirttiği gibi 7 Ağustos 1976' da yüce Yaradan'ına kavuşmuştur. "Mezar Taşı Kitabeleri" adını verdiği 188 şiirden oluşan eseri diğer şiirleri ile birlikte evlatları tarafından 1993 yılında İstanbul'da kitap halinde yayınlanmıştır Abdulveh-

hab Gazi Mezarlığı'ndaki kabrine, kendi mezar taşı için yazmış şiirde kimliğini de yansıtmış, akibet kendi mezar taşı kitabesini dile getirmiştir:

Kitabe yazardım mezar taşına

Ölümün sırası geldi başıma

Geldi nöbeti rica etmenin

Fâtihadan çelenk koyun başıma

Feyzullah Demiray (1914–1994)

Sivas'ta doğmuş olan Feyzullah Demiray çok küçükken babası ölmüş ve mahrumiyet içinde geçen bir çocukluk yaşamıştır. İlkokulu Sivas'ta okuduktan sonra, askeri ortaokula gitmişse de sağlığının bozulması sebebiyle buradan ayrılmış ve 1931 yılında Sivas Muallim Mektebi'ni bitirerek öğretmen olmuştur. Yurdun çeşitli yerlerinde öğretmenlik ve okul müdürlüğü yapmış, 1969 yılında Sivas Cumhuriyet İlkokulu müdürlüğünden emekli olmuştur. Eşinin vefatından sonra İstanbul'da giderek, burada kızının yanında son yıllarını geçiren Feyzullah Demiray, vefatına kadar çok sevdiği şiirle meşgul olmuştur. Şiiri, hayatının dokusuna sindirmiş, her şeyi manzum ifade etmeği zevk ve alışkanlık addederek bu konuda hiçbir iddiası olmamıştır. (Üçer 1996)

1981 yılında kendisine yazmış olduğu mezar taşı kitabesi şöyledir:

Dünya kahrı çöktü küçük yaşında

Ottan gayrusı da bitti başımda

Bu kabir kiminmiş diyen yolcular

Fâtiha okusun mezar taşımında

KAYNAKÇA

AKKAYA, Suna Ertekin (1982) *Fazlı Ertekin*, Erciyes, S:60, s.10

ÜÇER, Müjgan (1996) *Feyzullah Demiray Nâmeler, Hayatı ve Şiirleri*, Ankara (1993) M. Mesut Hocaoğlu-Hayatı, *Mezar Taşları İçin Yazdığı Kitabeler ve Şiirlerinden Seçmeler*, İstanbul

RİNDİ, Şeyh Ahmet (1966) *Son İkrâm* (Hazırlayan: Ali Kasım Karaşemis), İstanbul

POLAT, Nazım Hikmet (1995) *Sivaslı Ömer İhya ve Darâbât-ı Aşk*, Yedi İklim, Eylül, İstanbul.